

ADABIYOT DARSLARIDA LOYIHA ASOSIDA O'QITISH USULLARIDAN FOYDALANISH

Nurullayeva Jazira

Navoiy davlat universiteti tillar fakulteti qozoq tili va adabiyoti 3-kurs talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15208852>

Annotatsiya. Ushbu maqolada adabiyot darslarida loyiha asosida o'qitish usullaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Loyiha asosida o'qitish o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, adabiy asarlarni chuqur tahlil qilish va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Maqolada loyihaviy ta'limning asosiy prinsiplari, samaradorligini oshirish yo'llari hamda adabiyot darslariga moslashtirish metodlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Loyiha asosida o'qitish, adabiyot ta'limi, interfaol metodlar, tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv.

USE OF PROJECT-BASED TEACHING METHODS IN LITERATURE LESSONS

Nurullayeva Jazira

**3rd year student of the Kazakh language and literature department of the Faculty of
Languages, Navoi State University**

Annotation. This article analyzes the theoretical and practical aspects of using project-based teaching methods in literature lessons. Project-based teaching helps students develop independent thinking skills, in-depth analysis of literary works, and teamwork skills. The article discusses the basic principles of project-based teaching, ways to increase its effectiveness, and methods for adapting it to literature lessons.

Keywords: Project-based teaching, literature education, interactive methods, critical thinking, creative approach.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning faolligini oshirish, ularni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashishga o'rgatish tamoyillariga asoslanadi. Shu nuqtai nazardan, loyiha asosida o'qitish usuli muhim o'rin tutadi. Adabiyot fanini o'qitishda loyihaviy ta'lim o'quvchilarning o'z bilim va tajribalarini mustaqil ravishda shakllantirishiga, adabiy jarayonlarni chuqur tahlil qilishiga hamda tanqidiy fikrlashiga imkon yaratadi. Mazkur maqolada loyiha asosida o'qitishning asosiy tamoyillari va usullari, ularning adabiyot darslarida qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. So'nggi yillarda ta'lim pedagogikasida ko'proq o'quvchiga yo'naltirilgan va interfaol o'qitish usullariga, masalan, loyiha asosida o'qitishga o'tish kuzatilmoqda. Ushbu yondashuv turli fanlarda, jumladan, matematika va tabiatshunoslikda samarali ekanligi isbotlangan. Biroq uning adabiyot darslarida qo'llanilishi biroz e'tibordan chetda qolgan.

Birinchi navbatda, loyiha asosida o'qitish o'quvchilarga adabiyot bilan yanada amaliy va ijodiy shug'ullanish imkonini beradi. Matnlarni oddiygina o'qish va tahlil qilish o'rniga, o'quvchilarni o'quv jarayonida faol ishtirok etishlari tavsiya etiladi, ular o'zlarining materialni tushunganliklarini ko'rsatadigan loyihalar yaratadilar. Bu multimedia taqdimoti, teatrlashtirilgan tomosha yoki adabiy asarning talqinini ko'rsatadigan yozma tahlilni yaratishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, loyiha asosida o'qitish talabalarda tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Murakkab matnlarni tahlil qilish va sharhlashni talab qiladigan loyihalar ustida ishlash orqali talabalar adabiyotdagi mavzular, personajlar va motivlar

haqida tanqidiy fikrlashga undaydi. Bu nafaqat ularning materialni tushunishini chuqurlashtiradi, balki kelajakdagi ilmiy va kasbiy faoliyatida foydali bo'ladigan muhim tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Loyiha asosida o'qitish talabalar o'rtasida hamkorlik va jamoaviy ishlashni rag'batlantiradi. Adabiyot darslarida o'quvchilar o'z g'oyalarini muzokara qilish, mas'uliyatni taqsimlash va bir-biri bilan samarali muloqot qilishni talab qiladigan guruh loyihalari ustida birgalikda ishlashlari mumkin. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv nafaqat sinfda hamjamiyat va do'stlik tuyg'usini rivojlantiradi, balki o'quvchilarga haqiqiy dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan qimmatli shaxslararo ko'nikmalarni o'rgatadi. Bundan tashqari, loyiha asosida o'qitish talabalarga o'rganilayotgan adabiyotlar bilan real voqealar va muammolar o'rtasida aloqa o'rnatish imkonini beradi. Adabiyot mavzulari va tushunchalarini zamonaviy muammolarga tatbiq etishni talab qiladigan loyihalar ustida ishlash orqali o'quvchilar o'z hayotidagi materialning dolzarbligi va ahamiyatini ko'ra oladilar. Bu ularga adabiyotni chuqurroq qadrlash va uning inson tajribasini aks ettirish va sharhlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Loyiha asosidagi ta'lim o'quvchilarda ijodkorlik va o'zini namoyon qilishga yordam beradi. Darslikdagi ma'lumotni shunchaki qayta tiklash o'rniga, talabalar o'zlarining tasavvurlari va badiiy qobiliyatlarini adabiyotga nisbatan o'ziga xos nuqtai nazarlari va talqinlarini aks ettiruvchi loyihalarni yaratish uchun ishlatishlari tavsiya etiladi. Bu o'quvchilarda o'z o'rganishlarida avtonomiya va vakolatlilik tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi, chunki ularga o'z fikrlarini ular uchun mazmunli tarzda ifodalash erkinligi beriladi. Bundan tashqari, loyihaga asoslangan ta'lim talabalarga muhim tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Adabiyot darslarida talabalar o'z loyihasini xabardor qilish uchun ma'lum bir muallif, vaqt davri yoki adabiy harakat bo'yicha mustaqil tadqiqot olib borishlari mumkin. Ushbu tadqiqot jarayoni talabalarga nafaqat turli manbalardan ma'lumot to'plash va baholashni o'rgatadi, balki ularda tanqidiy fikrlash va material haqida o'z fikrlarini shakllantirish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Loyiha asosida o'qitish talabalarga adabiyot yozilgan madaniy va tarixiy kontekstlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Materiallar bilan yanada interfaol va immersiv yondashish orqali talabalar adabiyotni shakllantirgan ijtimoiy, siyosiy va madaniy kuchlarni yanada boyroq tushunishlari mumkin. Bu ularga o'tmish va hozirgi kun o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rishga va atrofda dunyoni yanada nozikroq tushunishga yordam beradi. Loyihaga asoslangan ta'lim talabalarga muhim muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Adabiyot darslarida talabalar o'z loyihalarini sinfga taqdim etishlari talab qilinishi mumkin, bu ularning notiqlik qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi va o'z fikrlarini tinglovchilarga samarali yetkazishni o'rganadi. Bu ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishi va akademik va professional muhitda yanada aniq va ishonarli muloqotchi bo'lishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, loyiha asosida o'qitish qimmatli va samarali o'qitish usuli bo'lib, o'quvchilarning adabiyotni tushunishi va qadrlashini sezilarli darajada oshiradi. Materiallar bilan ko'proq amaliy va ijodiy tarzda shug'ullanish orqali talabalar tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, hamkorlik qilish, tadqiqot, madaniy, tarixiy va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin, bu ularga akademik va shaxsan foyda keltiradi. Loyiha asosida o'qitish usullarini adabiyot darslariga kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilarda o'quv materialini chuqurroq tushunishlariga, o'qishga mehr uyg'otishiga hamda ularni o'quv va kasbiy hayotlarida muvaffaqiyatga tayyorlashga yordam beradi. Adabiyot darslarida loyiha asosida o'qitish nafaqat o'quvchilarning bilimini oshirishga, balki ularning tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv

ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Loyiha asosida o'qitishning samarali amalga oshirilishi uchun o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanishi va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashi muhim ahamiyatga ega. Ushbu metod o'quvchilarga faqat adabiy asarlarni o'rganish bilan cheklanmay, balki ularning mazmunini chuqur tushunish va hayotiy tajribalar bilan bog'lash imkoniyatini ham yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education*. New York: Macmillan.
2. Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
3. Blumenfeld, P. C., et al. (1991). *Motivating Project-Based Learning: Sustaining the Doing, Supporting the Learning*. *Educational Psychologist*.
4. Larmer, J., & Mergendoller, J. R. (2015). *Gold Standard PBL: Essential Project Design Elements*. Buck Institute for Education.
5. UNESCO (2022). *Innovative Teaching Methods for 21st Century Learning*. Paris: UNESCO Publications.